

15/11/2007

נושאונט מס' 4

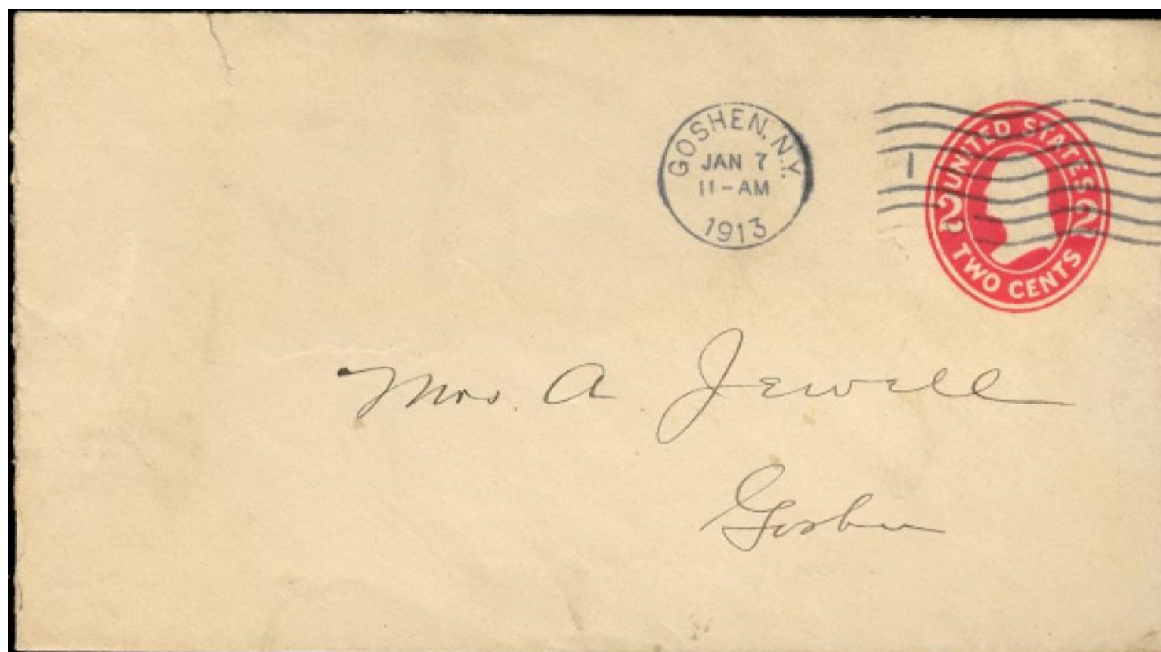

דבר העורך

שלום למנויים ולקוראים,

גיליון זה הוא גיליון יום ההולדת הראשון של נושאונט, העיתון הבולאי המקוון הראשון והיחיד (לא לזמן רב...) בשפה העברית. הרעיון של נושאונט נתקל מלכתחילה בספקנות מסויימת, אולם עם תום השנה הראשונה אנו בהחלט שבעי רצון מהצלחתו של מיזם זה. רוב מכריע מבין חברי איל"ת נהנים גם מהעיתון החדש. בנוסף, נושאונט מופץ גם לבולאים רבים שאינם חברים באיל"ת. קוראים רבים שולחים את העיתון למכריהם, וכך נרשמות באתר שלנו כניסות מכל רחבי העולם.

לציון האירוע שילבנו הפעם גם כתבת וידאו על אוסף המעטפות ממקומות בעלי שמות תנ"כים של **עמירם חרלף ז"ל**. בכוונתנו להמשיך במגמה זו, ולנצל את המדיום האינטרנטי במידת האפשר גם בעתיד.

חותמת מגושן במדינת ניו-יורק בארצות הברית

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

בינואר הקרוב נתחיל במיזם חדש של בולאות תימאטית – עיתון מקוון נוסף המיועד לילדים ובני נוער. רבות דובר על התרחקותם של הצעירים מאספנות הבולים, ועל העדר ערוצים מתאימים לפעילות נוער מסודרת. חוגי הבולאות לילדים אותם מפעילה התאחדות בולאי ישראל זוכים להצלחה רבה, אך בתום השיעור אין לילדים מסגרת להמשך הפעילות הבולאית, ובהעדר מסגרת שכזו העניין שלהם בבולאות גווע. איל"ת אינה יכולה להישאר אדישה לנושא זה, גם משום שרבים מבני הנוער נמשכים לאיסוף בולים על פי נושא.

לאחרונה קיימנו מספר דיונים על נושא זה עם מספר חברים, ובהם **נמרוד דגני**, האחראי לנושא הנוער באיל"ת. בעקבות דיונים אלו החלטנו שהגיעה השעה להתמודד עם האתגר, ולהוציא עיתון בולאי חודשי לבני הנוער, שחלקו אף יכתב בידי בני נוער. הדרך הטובה ביותר להבטיח תפוצה משמעותית היא באמצעות רשת האינטרנט. הניסיון שצברנו בהוצאת נושאנט יהיה הבסיס לפעילותו של העיתון החדש – **נושאונצ'יק**.

נושאונצ'יק יופץ באמצעות הדואר האלקטרוני לכל חברי איל"ת, אך חשוב לנו מאוד להגיע למספר רב של בני נוער בכל רחבי הארץ. גם אתם, קוראי נושאונט, יכולים לסייע לנו בכך: פנו לבתי ספר ולמורים אותם מכירים, הציעו להם לקבל את נושאונצ'יק ולהפיץ אותו לתלמידיהם בחינם. קשה להאמין כי ימצא ולו מורה אחד שלא יראה את הערך החינוכי של איסוף בולים בכלל ושל נושאונצ'יק בפרט.

שלכם,
יורם ואריק

תימאטיקה בחותמות הצנזורה הגרמנית בדואר מחנות השבויים ממלחמת העולם השנייה – חלק א' יורם לוביאניקר

ראשית, כמה מילות הבהרה: כתבה זו אינה עוסקת באיימי השואה, ולא תמצאו כאן מכתבים ממחנות ריכוז או ממחנות ההשמדה. ענייננו הפעם במכתבים ששלחו לוחמים מצבאות מדינות הברית שנפלו בשבי הגרמני במהלך המלחמה, ואשר הוחזקו במחנות שבויים. ראוי לציין, כי יחסם של הגרמנים לשבויים אלו – לפחות ממדינות המערב – היה סביר בהחלט. יחס זה לא נבע מטוב ליבם של הנאצים, אלא מהכרה שבידי בנות הברית יש שבויים גרמנים רבים, וכידוע "יחס גורר יחס".

ה"רומן" שלי עם חותמות הצנזורה הגרמנית החל לפני כעשור, כאשר קניתי את הפריט המוצג להלן. קוראי נושאון כבר יודעים שאני שוקד על הכנת תצוגה של אוסף השחמט שלי, במסגרתה תיערך השוואה בין שחמט – משחק המלחמה – למלחמה בפועל. בתצוגה כזו, הפריט הנראה כאן הוא בגדר חובה.

לפנינו גלויה שנשלחה על ידי שבוי צרפתי בשם **פרנסואה קרמנס** לאביו שבפאריז באוקטובר 1940. זוהי תעודה אנושית מעניינת למדי: קרמנס, כצרפתי אמיתי, מבקש מאביו שימשיך וישלח לו אוכל, אבל לאו דווקא בקופסאות שימורים. כבולאי העניין שלי הוא בחותמות הדואר המתנוססות על גבי הגלויה. כאספן שחמט, צדה את עיני חותמת הצנזור בצד שמאל למעלה, וליתר דיוק – פרש השחמט הכלול בה. איכות ההטבעה של החותמת היא בינונית בלבד, וכך מזה כעשור אני נובר בקטלוגים ובמכירות שונות,

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

בניסיון (כושל, בינתיים) למצוא פריט משודרג, עם חותמת ברורה יותר. במהלך נבירה זו למדתי רבות על חותמות הצנזורה הגרמנית, ובמאמר זה אחלוק את ממצאי עם קוראי נושאונט.

קודם להכרות עם הדואר של מחנות השבויים, יש להכיר את המחנות על סוגיהם השונים. שבויי המלחמה שנפלו לידי הגרמנים נשלחו למחנות שונים. הידוע שבהם הוא המחנה הכללי – stammlager – או בקיצור Stalag. קצינים נשלחו למחנות אחרים, שנקראו Oflag, ובהם תנאי כליאה משופרים. חיל האוויר והצי קיימו מתקני שבי משלהם, שנקראו Stalag Luft ו-Marlag בהתאמה.

עם פרוץ המלחמה חולקה גרמניה ל-17 מחוזות צבאיים, ובכל אחד מהם מוקמו מחנות מהסוגים השונים. שם המחנה מגדיר את סוגו והמחוז בו הוא ממוקם. התבוננו שוב בגלויה "השחמטאית", ותרואו כי מצויין עליה Stalag VIF, הן בחותמת הצנזורה הסגולה, והן בדפוס בתחתית הצד השמאלי. מחנה זה היה מחנה כללי (כלומר, יועד לחוגרים ולא לקצינים), אשר מוקם במחוז ה-VI (שש במספור רומי). האות F היא מספרו הסודר של המחנה מבין כל השטאלגים שהיו באותו מחוז. בדיקה קצרה מגלה שמחנה זה מוקם ליד העיירה בוכהולט, הקרובה לגבול גרמניה – הולנד.

בסך הכל הוקמו על אדמת גרמניה כ-150 מחנות שבויים, ואליהם נוספו עוד כ-25 מחנות שקמו על אדמת פולין. ריבוי המחנות והשבויים חייב את הקמתו של מערך צנזורים, שיבקרו את המכתבים ששולחים ומקבלים השבויים. הגלויה הנראית להלן נשלחה משטאלג VIC (כלומר המחנה השלישי במחוז השישי), וחותמת הצנזור נראית בצד שמאל למעלה.

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית

בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

בואו נתבונן בחותמת ביתר תשומת לב. מלבד שם המחנה נראית בה המילה הגרמנית Geprüft, שפירושה "אושר", והמספר 7. זהו מספרו האישי של הצנזור שבדק את הגלויה ואישר את שליחתה. ציון המספר הוא בעל חשיבות רבה: הצנזור חייב לטפל בכמויות גדולות של דואר, וניתן להניח שאין לו חשק מיוחד לקרוא את כל התכתובות הללו, ולנסות לפענח את כתבי היד השונים. החותמת נועדה, למעשה, לא רק לאפשר את משלוח הגלויה, אלא גם להזכיר לצנזור שגם הוא נתון לפיקוח: הממונים עליו בודקים אותו מדגמית, ואוי לו לצנזור אם בבדיקה כזו יתגלה כי מידע מסווג עבר תחת ידיו.

הרוב המכריע של חותמות הצנזורה הינן חסרות ערך תימאטי, בדיוק כמו החותמת ממחנה VIC לעיל. למזלנו, קיים מיעוט (לא מבוטל) של חותמות החורגות מן השגרה, ואשר יכולות לפאר אוספים תימאטיים רבים. בחרתי להתחיל בחותמות אשר **צורתן הגיאומטרית** היא בעלת ערך תימאטי. ניתן לראות כאן חותמת בצורת מגן דוד, חותמת בצורת לב, ואחת בצורת עץ אשוח. אין לי ספק כי חותמת כזו יכולה להיכלל בכל אוסף בנושא חג המולד. אגב, בבחירת הדוגמאות במאמר זה השתדלתי למצוא חותמות הקשורות לנושאים אותם אוספים חברי איל"ת.

חותמות צנזורה צורניות משטאלגים שונים

חייבים להודות, שמעטות עד למאוד הן החותמות שצורתן היא בעלת עניין תימאטי. נעבור עתה לחותמות נפוצות הרבה יותר. במחנה השבויים שטאלג VA השתמשו בחותמות צנזורה עגולות ובהן סמלים שונים. בחרתי להציג כאן (בראש העמוד הבא) את החותמת של הצנזור מספר 19, ובה סמל כוכב הלכת אוראנוס. בזכות חותמת זו יכולה הגלויה הזו להיכלל באוסף בנושא חלל.

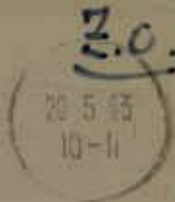
עד כה עסקנו רק במחנות לשבויים רגילים – שטאלגים. גם בחלק ממחנות השבויים לקצינים – האופלגים – השתמשו בחותמות בעלות עיצוב מעניין. החותמת הבאה היא של צנזור מאופלג VIC. מעניין לציין שבמחנה זה לא היו מספרים מזהים לצנזורים, וזיהויים התבסס אך ורק על האיור שבחותמת. האיור שלפנינו מראה קסדה – פריט מצוין לאוספי היסטוריה צבאית או בטיחות (בהקשרה הצבאי).

להלן עוד שתי דוגמאות מאופלגים: הראשונה היא של זאב, אף הוא מאופלג VIC, והדוגמה השנייה היא של אריה מאופלג XI (צנזור מספר 1 במחנה הזה). אגב, אם

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית
בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

מתקבל אצל הקורא הרושם שבעלי חיים מיוצגים בכבוד בקרב חותמות הצנזורה הללו, הרי שרושם זה הוא מוצדק בהחלט.

Kriegsgefangenenpost
Correspondance des prisonniers de guerre

Postales Gebiet

An Madame Jean Pelloli

Empfangsort: Paris 17^e
Lieu de destination

22 Straße: d'Armaillé 22
Rue

Kreis: (Seine)
Arrondissement

Landesteil: FRANCE.
Dépt.

Gebührenfrei! Franc de port!

22
12 mai 43

Kriegsgefangenenpost
Correspondance des prisonniers de guerre

156

An Siniša Jazarević

tegorac firma „Sportex“

Empfangsort: Beograd
Lieu de destination

Straße: Kneževičeva br. 2
Rue

Kreis: Serbien
Arrondissement

Landesteil: Serbien
Dépt.

Gebührenfrei! Franc de port!

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית

בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

Kriegsgefangenenpost
Rückantwortbrief
Lettre de réponse

An den Kriegsgefangenen
An prisonnier de guerre

Vorname: Vorstelmann
Nachname: Popadic

Gefangenennummer: 6897-VI.C
Lager-Bezeichnung: Kriegsgef.-Offizierlager VI C
Osnabrück-Eversheide
Baracke-Nr.: 8
Deutschland (Allemagne)

Gebührenfrei! Franc de port!

Kriegsgefangenenpost
Postkarte

An: Deutscher schreiben!
Czytelnie pisac!
Frau Hedwig Deutsch

Gebührenfrei!

Absender:
Vor- und Zuname: St. Hedwig Deutsch
Gefangenennummer: 1154
Lager-Bezeichnung: Oflag XI A
Komp.-Nr.: 1
Deutschland (Allemagne)

Empfangsort: Thorn
Straße: Grandenauerstr. 60
Land: Preussisch-Posen
Landesteil (Province):

אסיים חלק זה של הכתבה בסגירת מעגל. החותמות משטאלג VIF שבבכוהולט הן בעלות צורה מלבניות. בצד שמאל מופיע מספר הצנזור, ובצד ימין ניתן לראות איור. בין האיורים השונים ממחנה זה ניתן למצוא עלה תלתן, אשכול ענבים וזבוב. להלן שתי דוגמאות ממחנה זה, המראות סוס וראש של ינשוף.

Kriegsgefangenenpost
Correspondance des prisonniers de guerre

Antwort-Postkarte
Carte postale de réponse

An den Kriegsgefangenen
Au prisonnier

Gebührenfrei! Franc de port!

Absender:
Expéditeur:
Vor- und Zuname: Delaporte
Gefangenennummer: 33090
Lager-Bezeichnung: Stalag VI F
Deutschland (Allemagne)

Kriegsgefangenenpost

An: Frau
Prakusa Erdmannski

Gebührenfrei!

Empfangsort: Thorn
Straße: Grandenauerstr. 130
Kreis: Thorn
Landesteil: Westpreußen

מעניין לציין כי האלמנט התימאטי מופיע רק בחותמות של הצנזורים בעלי המספר הנמוך (עד מספר 12). משום מה, רק הצנזורים הראשונים במחנה זה זכו ליהנות מחותמת מאוירת. כל הצנזורים בעלי החותמות עם המספרים הגבוהים יותר נאלצו להסתפק בחותמת משעממת, נטול איור.

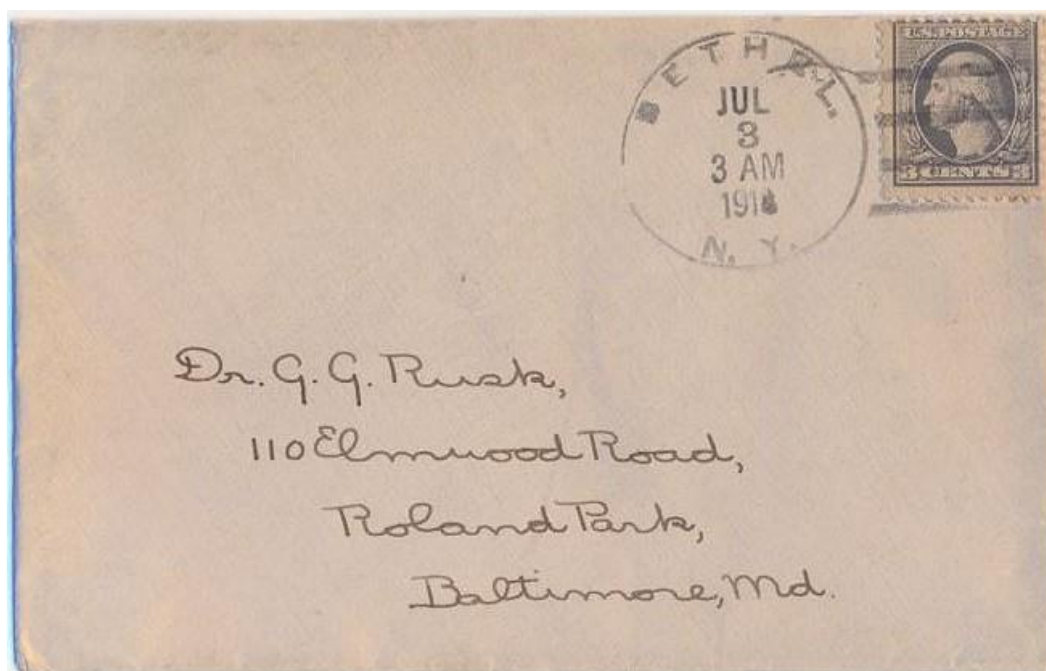
חלקו הבא של המאמר יוקדש לחותמות של שטאלג VIJ – המחנה הפורה ביותר מבחינה תימאטית, ולניסיון לפענח את הסיפור שמאחורי עיצובי החותמות.

יורם לוביאניקר, רח' הנמל 40, תל אביב 63506. lubianiker@gmail.com

חותמות ממקומות בעלי שמות תנכים – עכשיו בתצוגה בבית התנ"ך

עו"ד עמירם חרלף ז"ל (1926-2007) היה אספן בולים מילדותו, וחבר איל"ת מהקמתה (חבר מספר 22). במהלך השנים הוא התמחה בתחום היודאיקה, וטיפח אוספי בולים של אישים יהודיים, ציורי התנ"ך, שואה ועוד. היהלום שבכתר היה אוסף של למעלה מ-850 מעטפות הנושאות חותמות ממקומות ברחבי העולם, אשר שמם שאוב מהתנ"ך. על טיפוח אוסף זה שקד עמירם חרלף במשך שלושים שנה.

חותמת מהעיירה בית-אל שבמדינת ניו-יורק בארצות הברית

מספר חודשים לפני פטירתו, תרם עמירם חרלף את אוסף המעטפות שלו לתצוגת קבע **בבית התנ"ך** בתל אביב. בית התנ"ך היא עמותה הפועלת בקומות העליונות של בית **מאיר דיזנגוף**, בשדרות רוטשילד מס' 16 בתל אביב. כידוע, בקומה התחתונה של בית זה הוכרז על הקמת המדינה, וכיום פועל בקומה זו היכל העצמאות.

בטקס חגיגי שנערך בפורים בשנה שעברה העניק מנהל בית התנ"ך, **מר דני אופיר**, לעמירם חרלף את התואר "יקיר בית התנ"ך" בהוקרה על תרומתו. במהלך הטקס נשא עמירם חרלף דברים, ואנו מודים למר אופיר על שהעמיד לרשות מערכת נושאונט את קלטת האירוע. הסרטונים המלווים כתבה זו לקוחים מאותה קלטת.

בראשית דבריו ציין עמירם חרלף כי לא ניתן לבנות אוסף כזה ללא שתי אהבות: אהבת האספנות ואהבת התנ"ך. האתגר הניצב בפני האספן הוא כפול: ראשית, יש למצוא את ערים ועיירות ברחבי העולם אשר שמם הוא תנכי. לשם כך הוא קנה קונקורדנציה, והכין

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית

בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

בסיס נתונים של שמות אישים ושמות מקומות המופיעים בספר הספרים. בתוך כך, הוא גם גילה תגלית מפתיעה.

לאחר שנמצא השם המקראי יש לבדוק אילו מקומות בעולם קרויים בשם זה. יש לוודא כי מקור השם הוא אכן תנכי, ולא אחר. כך, למשל, גילה עמירם חרלף כי העיר סיניה ברומניה אכן קרויה על שם הר סיני, ועל כן חותמת ממנה כלולה באוסף שלו. לעומת זאת, העיר הרומנית ערד איננה קשורה כלל לערד "שלנו", ועל כן אינה כלולה במסגרת האוסף. במהלך החיפוש התברר כי רוב המקומות בעלי השמות התנ"כים שוכנים בארצות הברית, אך יש גם מספר לא מבוטל של ערים בקנדה, דרום אפריקה ובארצות אמריקה הלטינית הנכללות ברשימה. השמות הנפוצים ביותר הם ציון, כנען וירושלים (בוריאציות שונות), אך לצידם גם שמות נדירים יותר, כגון אוריה, אבנעזר וזבולון. להלן מעטפה מהעיירה תבור (כן, על שם הר תבור) שבצ'כיה.

אחרי שאותרו המקומות נותרה רק המשימה "הפעוטה" של השגת החותמות. בימינו, בעידן המחשב, ניתן למצוא פריטים רבים באתר המכירות של איביי. אבל לפני שלושים שנה כל מעטפה הייתה בבחינת אתגר. חלק מהפריטים שבאוסף נמצאו אצל סוחרים תוך חיפוש מייגע בקופסאות עמוסות במעטפות. אחרות הושגו על ידי פניה לסניפי הדואר ברחבי העולם (בסיועו של חבר אמריקאי, שסיפק את הביול למעטפות). דרך נוספת להשגת מעטפות, חביבה במיוחד, למד עמירם חרלף מיושב ראש האגודה הבולאית בחיפה, **ד"ר שאול דגוני**. דרך זו גם אפשרה הפגנת יצירתיות משעשעת.

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית

בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

כך צמח האוסף והגיע להיקף מכובד, שלא לומר מדהים, של למעלה מ-850 פריטים. כמו כל אספן, שאף גם עמירם חרלף להציג את האוסף שלו לאחרים, וכך עשה בתערוכה בחיפה בשנת 1993. אולם במסגרת כללי התצוגה הקיימים הוא קיבל מדליה צנועה בלבד, הדבר ריפה את ידיו, והוא לא שב עוד להציג. בהגיעו לגבורות החליט עמירם חרלף לתרום את האוסף לתצוגת קבע בבית התנ"ך.

חודשים ספורים לאחר הטקס נפטר עמירם חרלף ז"ל. חבל על דאבדין ולא משתכחין.

[בית התנ"ך](#) פתוח לקהל הרחב בימים א'-ו', בין השעות 9:30 ל-12:30, וביום רביעי גם בשעות אחר הצהרים בין 16:00 ל-19:00. דמי הכניסה הם 6 שקלים למבוגר, ו-4 שקלים לילדים, חיילים וגימלאים.

עתונות בולאית ברשת

בגיליון הקודם של נושאונט סקרנו מספר אתרים של כתבי עת בולאים מסחריים. הפעם נתמקד באתרים של כתבי עת בולאים היוצאים מטעם אגודות וארגונים המתמחים בהקשר בולאי מסוים.

ביטאוני אגודות בולאיות יוצאים במרווחי זמן משתנים, חלקם כשנתונים או אפילו בצורה בלתי סדירה. ההבנה כי האינטרנט הוא מדיום פשוט ויעיל להפצת מידע חודרת גם לתחום זה, ונכחות ביטאוני כאלו ברשת הולכת וגדלה.

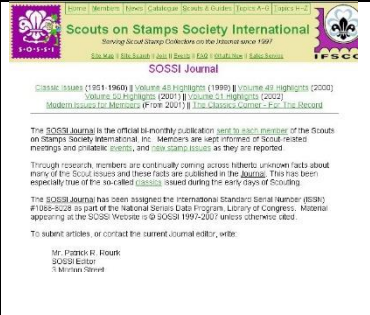
כתבי עת מסחריים נכנסים לעולם האינטרנט על מנת לייצר הכנסות מדמי מנוי. עבור אגודות בולאיות השיקולים המסחריים הם משניים, ועיקר הכוונה היא לזכות בחשיפה ולהגדיל בדרך זו את מספר החברים. אגודות רבות בוחרות לאפשר באתר האינטרנט רק טעימה קטנה מהתוכן המודפס.

להלן סקירה של מספר אתרים בולטיים:

	האתר של כתב העת של האגודה הבולאית הלאומית הבריטית. www.ukphilately.org.uk/nps/lover/love.htm האתר כולל סקירות של המאמרים של כתב העת הנוכחי, וכן מנגנון חיפוש בכל החוברות שיצאו בעבר (כדי לאפשר הזמנת עותק מודפס).
	כתב העת Orbit של האגודה לבולאות חלל: www.asss.utvinternet.com/orbit/orbit8.htm האתר כולל סקירה תמציתית של כל חוברות Orbit שיצאו, כולל תמונות שער. בנוסף מציע התפריט בצד שמאל מבחר עשיר של מאמרים מלאים.
	לאגודה הבולאית של מחוז דקשינה-קאנאדא במדינת קארנאטקה שבדרום-מערב הודו יש חמישה (!) כתבי עת היוצאים בקביעות – ירחון וארבע רבעונים. תוכן כתבי העת אינו נמצא באתר אבל מבחר מאמרים מתוכם נמצא גם נמצא:

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

	www.geocities.com/dakshina_kan_pa/index.htm המאמרים מוקדשים לבולי הודו, אך יש בהם שפע של מידע המעניין אספנים תימאטיים (למשל, סיפורן של נשים הודיות מפורסמות, רכבות בהודו, וכו').
	באינטרנט קיים גם כתב עת בולאי בשם Stamp News. זהו מגזין מרתק, לא מסחרי המתעדכן על בסיס יומי. http://www.stampnews.com מגוון החדשות המובא באתר הוא מרשים ביותר, ושום אתר או כתב עת אחר אינו מתחרה במידת העדכון שבו. התמונה הנראית כאן היא של בולי אירופה של בריטניה לשנת 2008 בנושא השנתי של "כלבים בעבודה".
	האגודה לאיסוף תולדות תנועת הצופים בבולים מוציאה שנתון הכולל מאמרים בתחום זה. רוב המאמרים נמצאים באתר האגודה: http://www.sossi.org/journal/journal.htm
	ולסיום, משהו מעט קליל יותר, ובוודאי חביב במיוחד: האתר של "קופסת המיסתורין" הוא מעין כתב עת אינטרנטי המתעדכן לפרקים. באתר תמצאו מבחר חידונים בולאיים, סיפורי בלשים שהרמזים לעלילותיהם נמצאים בבולים ועוד... אתר ייחודי ופנינה אמיתית. http://themysterybox.com

חברי איל"ת עשויים גם לרצות להעלות את האוסף שלהם לרשת. אשמח לעזור למעוניינים בעצות טכניות ומעשיות.

תגובות ניתן לשלוח למשה אהלי בדוא"ל mosheaaaaa.oholy@gmail.com (יש להוריד את רצף אותיות ה-a אחרי המילה moshe. יש הרבה תוכניות זדוניות הרצות ברשת ומחפשות כתובות דואר אלקטרוני כדי למלא אותם בזבל ואף חמור מכך – כך שלא כדאי לציין כתובת כפי שהיא באתר כלשהוא).